

Projekt REGE - pomiar sygnałów

Pochmara Patryk 320727
Rudnik Jakub 320731
Sarwiński Wojciech 292863

24 marzec 2022

Streszczenie

Raport dotyczący pomiaru sygnałów, stanowiący część projektu stworzenia oprogramowania rozpoznającego płeć w oparciu o nagrania audio. Jest to semestralny projekt z podstaw teorii informacji wykorzystujący narzędzia stworzone w języku Python3. Jego celem jest stworzenie wydajnego algorytmu rozpoznającego płeć, przy użyciu algorytmów opracowanych na podstawie ręcznie przygotowanych danych.

Podział pracy

Pochmara Patryk - Symulacja akwizycji sygnałów
Sarwiński Wojciech - Próbkowanie i efekty aliasingu
Rudnik Jakub - Porównywanie i ocena jakości sygnałów
Cały kod dostępny jest w publicznym repozytorium.

Spis treści

1 Symulacja akwizycji sygnałów	4
Narzędzia	5
Miejsce / Źródło	6
Warunki	7
Płeć	8
Modulacja głosu	9
Charakterystyka mowy	10
Wiek	11
2 Próbkowanie i efekty aliasingu	12
Próbkowanie	12
Aliasing	13
3 Porównywanie i ocena jakości sygnałów	15
Krótki opis sekcji	15
Problem braku kodu źródłowego	15
Porównywanie jakości sygnałów	15
Percepcyjne porównanie jakości sygnałów	16
Dyktafon iPhone	16
Audacity	18
Discord	20
Twitch	22
YouTube	24
Podsumowanie percepcyjnej oceny jakości nagrań	26

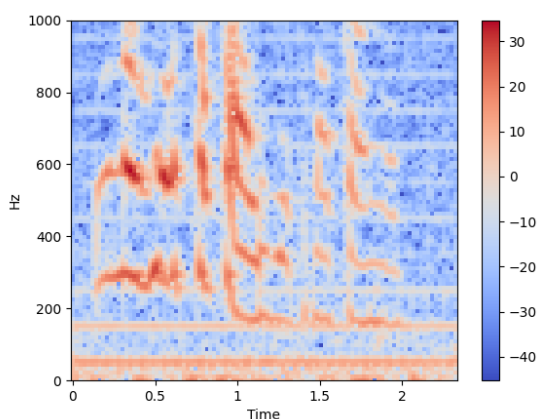
Obliczeniowe porównanie jakości sygnałów	26
Schemat obliczeniowego sprawdzania jakości sygnałów	27
Algorytm do oceny jakości sygnałów	27

1 Symulacja akwizycji sygnałów

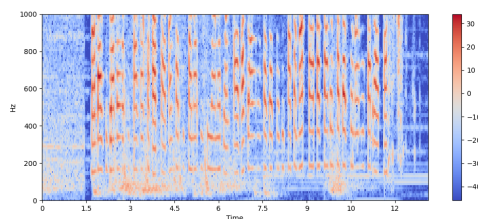
Na potrzeby projektu niezbędne są próbki głosów damskich oraz męskich. Istotnym jest spostrzeżenie, że głos może być trudny do rozpoznania nawet dla człowieka, co może oznaczać, że algorytm będzie musiał brać pod uwagę subtelności głosu ludzkiego a nie wyłącznie częstotliwość. Co więcej zakłócenia wynikające z różnych form kompresji dźwięku dodatkowo utrudniają rozpoznanie płci mówiącego (więcej o tym w dalszej części raportu). Dlatego ważne było byśmy zdobyli zróżnicowane próbki na których oprzemy nasze wnioski i rozwiązania.

Narzędzia

Do pomiaru sygnału wykorzystaliśmy programy Audacity i Dyktafon w zależności od tego czy nagranie dokonywane było na komputerze, czy na smartphonie. Oba nagrywają dźwięk z częstotliwością próbkowania 44100Hz. Audacity nagrywa sygnał dokładnie, czyli bez redukcji szumów ani innych rodzajów korekty. Dyktafon wykorzystuje pewne metody redukcji szumów otoczenia, by wychwycić głos mówiącego, jednak zmiany te nie wpływają znacząco na wyniki naszej analizy, a wręcz mogą ją ułatwić. Dokładne porównanie obu znajduje się w dalszej części raportu.

Wykres 1: Spektrogram nagrania female-audacity-normal-102.wav

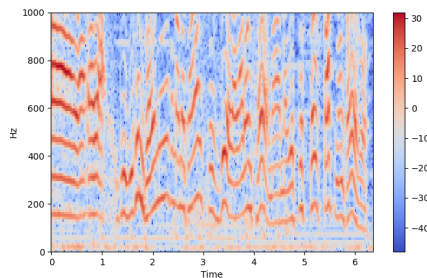
Wykres 2: Spektrogram nagrania male-discord-normal-101.wav

Miejsce / Źródło

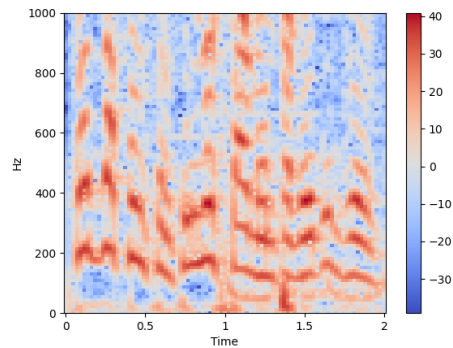
Pomiary, które wykonaliśmy pochodzą zarówno bezpośrednio od ochotników, jak i ochotników nagrywanych przez Internet, co wprowadza zniekształcenia wynikające z kompresji i algorytmów redukujących szumy. Próbki głosu gromadziliśmy z następujących źródeł:

- Osobiście – nagranie smartphonem
- Osobiście – nagranie mikrofonem komputera
- Discord (komunikator głosowy VoIP)
- Twitch (platforma do nadawania na żywo)
- Youtube (platforma do publikowania filmów)

Wszystkie mają one swoje charakterystyki, dokładniej omówione dalej, ale większość nagrań jest dostatecznej jakości by człowiek był w stanie rozpoznać płeć mówiącego, co sugeruje że algorytm wykonujący te zadanie jest możliwy do utworzenia.

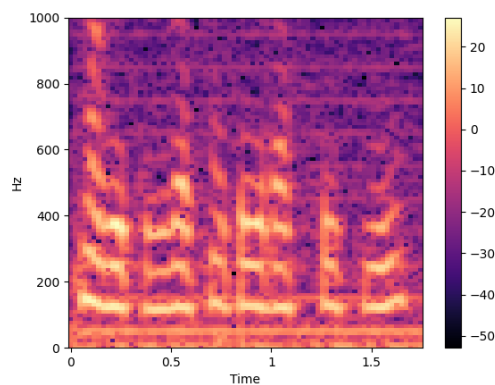
Wykres 3: Spektrogram nagrania male-twitch-normal-0.wav

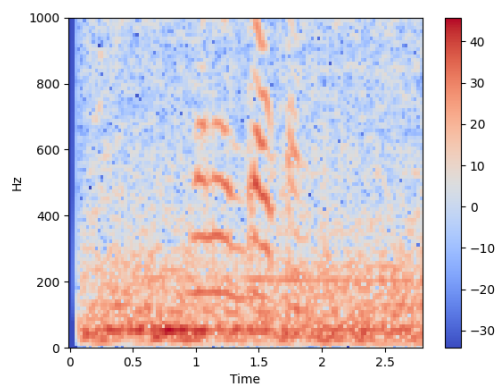
Wykres 4: Spektrogram nagrania male-youtube-normal-0.wav

Warunki

Skutkiem dużej liczby pomiarów są także odchylenia w warunkach, które panowały podczas nagrywania. Np. próbkom z uczelni towarzyszy szum rozmów w tle, a te nagrane na komputerze zawierają buczenie o niskiej częstotliwości (defekt mikrofonu), które podczas analizy widma mogą zmylić zarówno człowieka jak i algorytm. Kwestia warunków jest szczególnie ważna podczas tworzenia algorytmu, ponieważ jest to jeden z dwóch aspektów, których nasz program z zaimplementowanym algorytmem rozpoznawania płci nie będzie mógł kontrolować. Kluczowe jest więc by był on jak najmniej na nie wrażliwy i potrafił odfiltrować informację.

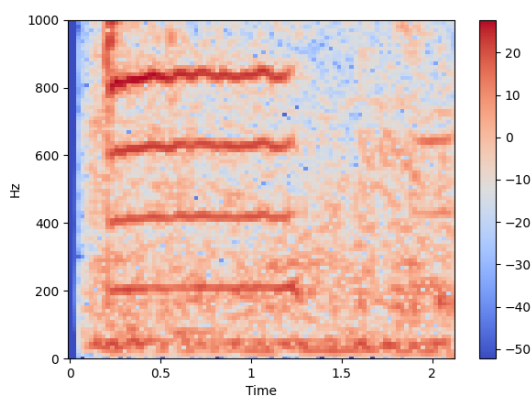
Wykres 5: Spektrogram nagrania male-audacity-normal-100.wav

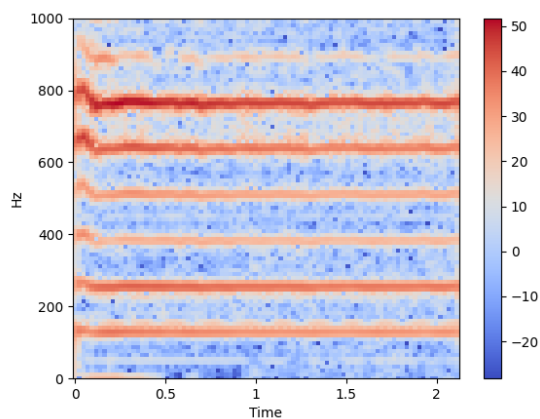
Wykres 6: Spektrogram nagrania male-iphone-normal-100.wav

Płeć

Najważniejszą różnicą w zebranych próbkach jest płeć mówiącego, jako że jej zgadnięcie jest celem algorytmu. Wyraźnie widać różnicę między pierwszą harmoniczną głosu mężczyzny i kobiety. Należy jednak zaznaczyć, że poniższe widma są spektrogramem nagrań, w których poprosiliśmy ochotników by mówili normalnym głosem przez około 2 sekundy ‘A’ (jak u dentysty). Pozostałe przypadki opisane są w kolejnych podsekcjach.

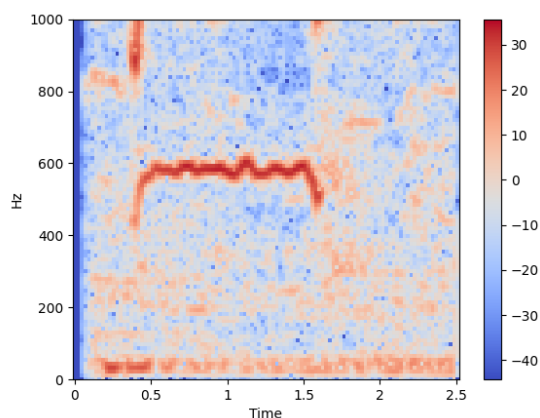
Wykres 7: Spektrogram nagrania female-iphone-normal-102.wav

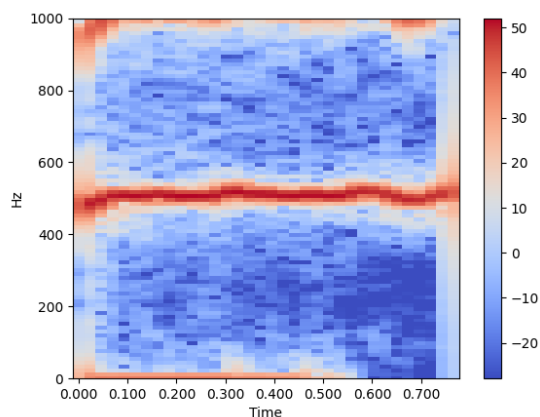
Wykres 8: Spektrogram nagrania male-discord-normal-2.wav

Modulacja głosu

Interesującym odkryciem podczas wstępnej analizy próbek było spostrzeżenie, że modulacja głosu mówiącego jest istotnym czynnikiem, który znacząco wpływa na widmo częstotliwości głosu. Próba mówienia „niskim głosem” obniża pierwszą harmoniczną o zaledwie kilka (rzadko kilkanaście) Hz. Nie jest to więc problem. Za to mówienie „wysokim” czy też piskliwym głosem potrafi całkowicie uniemożliwić rozpoznanie płci człowiekowi, a co za tym idzie wymagało by od algorytmu innego rodzaju analizy, jeśli w ogóle jakaś byłaby w stanie dostarczyć informacji o płci mówiącego.

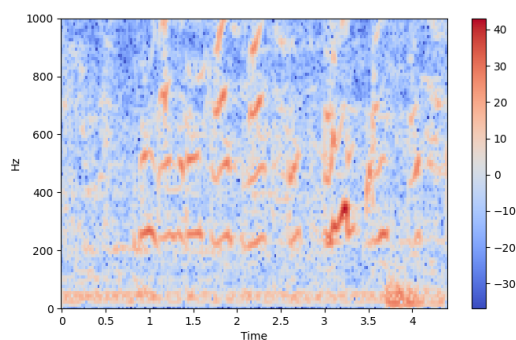
Wykres 9: Spektrogram nagrania female-iphone-high-102.wav

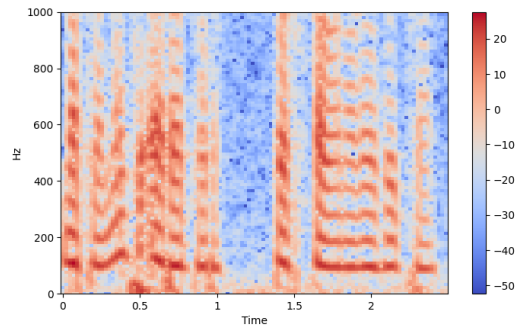
Wykres 10: Spektrogram nagrania male-discord-high-1.wav

Charakterystyka mowy

Częstotliwość głosu najłatwiej odczytać, gdy próbka zawiera pojedynczą głoskę. Np. 'A' trzymane przez 2 sekundy jak u dentysty. Jednak mowa ludzka jest znacznie bardziej skomplikowana i na widmie częstotliwości wyraźnie widać, że pierwsza harmoniczna waha się w pewnym przedziale. Te wahania algorytm będzie musiał brać pod uwagę, ponieważ są one wystarczająco duże by mężczyzna przez chwilę wszedł w zakres kobiet. Jednak najniższe punkty krzywych znajdują się zawsze w odpowiednim przedziale.

Wykres 11: Spektrogram nagrania female-iphone-normal-103.wav

Wykres 12: Spektrogram nagrania male-discord-normal-3.wav

Wiek

Ostatnim ważnym czynnikiem w głosie jest wiek mówiącego. Niestety zdecydowana większość próbek jakimi dysponujemy pochodzi od osób w wieku 18 – 60, więc dane dotyczące pozostałych przedziałów wiekowych są ograniczone. Dla małych dzieci głosy mogą być wręcz nierozróżnialne, co wynika z faktu braku zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania. Do czasu mutacji głos chłopaka może okazać się być problematyczny do jednoznacznego określenia. Natomiast dla starszych osób różnica jest wyraźnie słyszalna dla człowieka, co pozwala wnioskować, że będzie także widoczna dla algorytmu.

2 Próbkowanie i efekty aliasingu

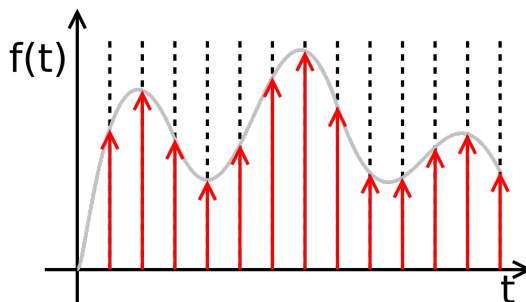
W tej sekcji raportu omówione zostanie próbkowanie sygnału i wpływ częstotliwości próbkowania na efekt aliasingu w kontekście zapisywania dźwięku.

Próbkowanie

Próbkowanie to proces służący do stworzenia reprezentacji sygnału ciągłego w postaci sygnału dyskretnego. Sygnał dyskretny reprezentuje sygnał analogowy za pomocą ciągu wartości nazywanych próbkami. Sygnał dyskretny $f_s(t)$ otrzymujemy z iloczynu sygnału analogowego $f(t)$ i funkcji próbkującej $s(t)$.

$$f_s(t) = f(t) * s(t)$$

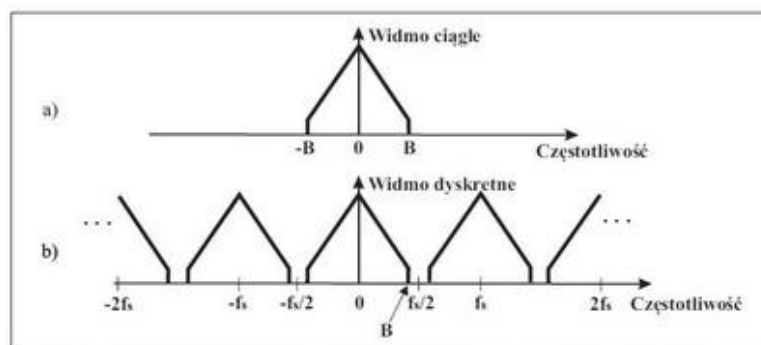
W idealnym przypadku funkcja próbkująca jest funkcją grzebieniową $\delta(t)$, tzn. próbkowanie odbywa się w nieskończenie krótkim czasie.

Wykres 13: Próbkowanie sygnału w dziedzinie czasu

Przedstawiając sygnał w dziedzinie częstotliwości otrzymujemy widmo sygnału ciągłego. Po próbkowaniu możemy zauważyć, że sygnał spróbkowany ma charakter szeregu kopii widma oryginalnego przesuniętych od siebie o całkowite wielokrotności częstotliwości próbkowania.

Twierdzenie Nyquista-Shannona ustala, że można z sygnału dyskretnego $f^*(t)$ złożonego z próbek sygnału ciągłego $f(t)$ można wiernie odtworzyć sygnał $x(t)$, jeśli widma sygnału oryginalnego i wszystkie jego kopie przesunięte o całkowite wielokrotności częstotliwości próbkowania nie nachodzą na siebie. Co oznacza, że częstotliwość próbkowania f_s musi być większa od dwukrotności granicznej wartości częstotliwości widma sygnału oryginalnego. Graniczną wartość częstotliwości próbkowania spełniającą to założenie jest nazywana częstotliwością Nyquista.

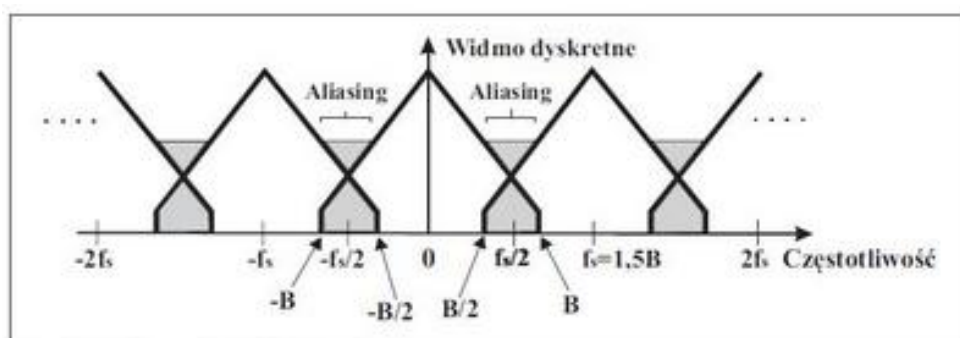
Rysunek 1. Analiza widmowa sygnału o ograniczonym paśmie: a) sygnał ciągły, b) sygnał po próbkowaniu.

Wykres 14: Widma sygnału a) ciągłego, b) po próbkowaniu [3]

Aliasing

Aliasing jest to zjawisko, w którym sygnał powstały w procesie próbkowania zostaje nieodwracalnie zniekształcony. Aliasing występuje przy nakładaniu się kopii widm sygnałów ciągłych w widmie sygnału dyskretnego. Następuje to, gdy częstotliwość próbkowania f_s jest mniejsza od podwojonej granicznej wartości częstotliwości widma mierzonego sygnału, czyli gdy nie spełnione jest twierdzenie Nyquista-Shannona, nazywane również twierdzeniem o próbkowaniu.

Efektem aliasingu dla sygnałów o częstotliwości wyższych od częstotliwości Nyquista dla danej częstotliwości próbkowania jest ich "odbicie", tzn. wraz z wzrostem częstotliwości sygnału jego częstotliwość po próbkowaniu zostanie zinterpretowana jako coraz niższa.

Rysunek 2. Aliasing, czyli nakładanie się widm.

Wykres 15: Nakładające się widmo dyskretno po próbkowaniu [3]

W celu uniknięcia efektów aliasingu należy najpierw dostosować częstotliwość próbkowania do potrzeb. Jeżeli mamy do przetworzenia sygnał dźwię-

kowy w przedziale słyszalnym dla ludzi tzn. od 20Hz do 20kHz, to możemy próbkować z częstotliwością większą niż 40kHz. Jeżeli zależy nam tylko na przekazaniu ludzkiej mowy możemy użyć częstotliwości tak niskiej jak 8kHz.

Dodatkowo, żeby uniknąć nakładania się widm, powinno zastosować się filtr antyaliasingowy. Filtr antyaliasingowy jest filtrem dolnoprzepustowym, to znaczy, że przepuszcza sygnały tylko o częstotliwości niższej od ustalonej częstotliwości granicznej i tłumi składowe widma o częstotliwości wyższej niż częstotliwość graniczna.

3 Porównywanie i ocena jakości sygnałów

Krótki opis sekcji

W tej sekcji porównam jakość zebranych próbek nagrań w zależności od źródła z którego pochodzą. Jakość w mojej definicji oznacza łatwość określenia częstotliwości głosu autora nagrania. Najbardziej interesującą wartością będzie pierwsza harmoniczna, gdyż ona odpowiada za powszechnie uznawaną "częstotliwość głosu człowieka". Próbki w zależności od źródła pochodzenia podzieliłem na 5 części:

1. Dyktafon iPhone
2. Audacity
3. Discord
4. Twitch
5. YouTube

Problem braku kodu źródłowego

Niestety jedynymi aplikacjami typu "open source" jest Discord i Audacity. Dzięki publicznemu kodu źródłowego, można sprawdzić sposoby kompresji i obróbki pliku dźwiękowego wpływające na jakość próbki. Algorytmy obróbki sygnałów dźwiękowych w pozostałych aplikacjach nie są jawne, więc bazować będę na różnych źródłach znalezionych w Internecie. Nie daje mi to gwarancji, że takowe rozwiązania są obecnie używane w tych aplikacjach, lecz mogą opisywać starsze wersje danych produktów.

Porównywanie jakości sygnałów

Porównywanie jakości sygnałów zostało podzielone na dwie części.

1. W pierwszej (percepcyjnej) bazując na ręcznych odczytach ze spektrometru sprawdzę, które próbki zawierają najmniej zakłóceń, nie posiadają artefaktów oraz w sposób najbardziej jednoznaczny można określić częstotliwość głosu autora nagrania.

2. W drugiej (obliczeniowej) korzystając z dalej przedstawionych algorytmów, porównam jakości sygnałów bazując na analizie spektrogramu. Algorytmiczna ocena jakości sygnałów również obarczona zostanie błędem, gdyż analizę złożonych struktur i danych niezwykle ciężko jest przeprowadzać za pomocą obliczeń maszynowych.

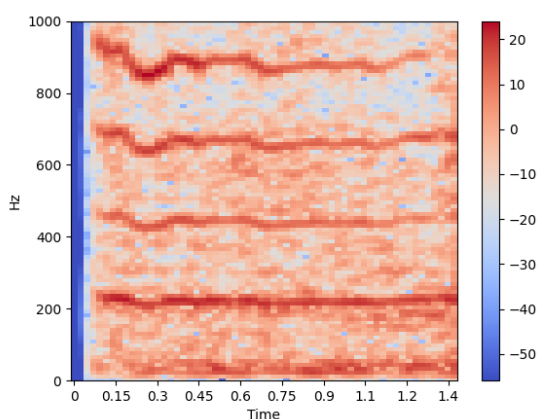
Następnie przeanalizuję, który sposób oceny jakości sygnału został przeprowadzony bardziej rzetelnie. Takie badanie pokaże mi zalety i wady komputerowej analizy jakości sygnałów.

Percepcyjne porównanie jakości sygnałów

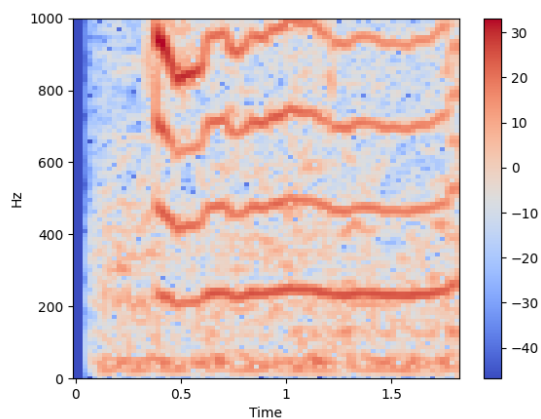
Na początku podkreślę, że spektrogramy na których jest wyraźnie zarysowana prosta pozioma linia, są nagraniami w którym autor wymawiał pojedynczą samogłoskę. Z takich nagrań najłatwiej jest odczytać spektrum głosu. Wykresy o bardziej pofałdowanych wykresach prezentują słowa, które zniekształcają cały obraz.

Dyktafon iPhone

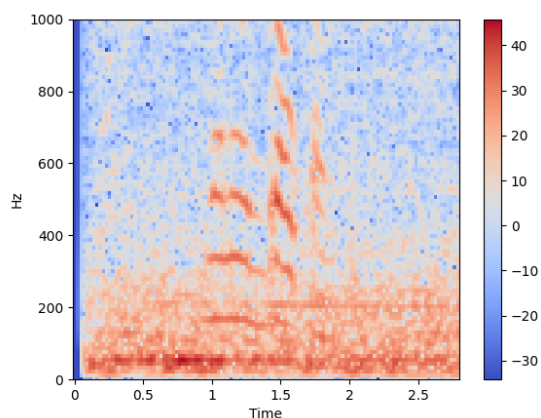
Jako pierwszej aplikacji przyjrę się plikom dźwiękowym nagrany przy użyciu dyktafonu z iPhone'a.

Wykres 16: Spektrogram nagrania female-iphone-normal-100.wav

Wykres 17: Spektrogram nagrania female-iphone-normal-101.wav

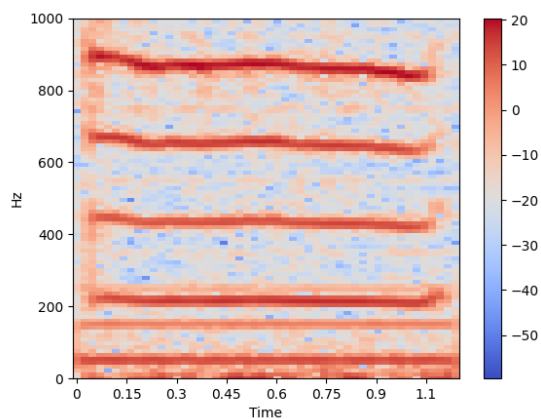

Wykres 18: Spektrogram nagrania male-iphone-normal-100.wav

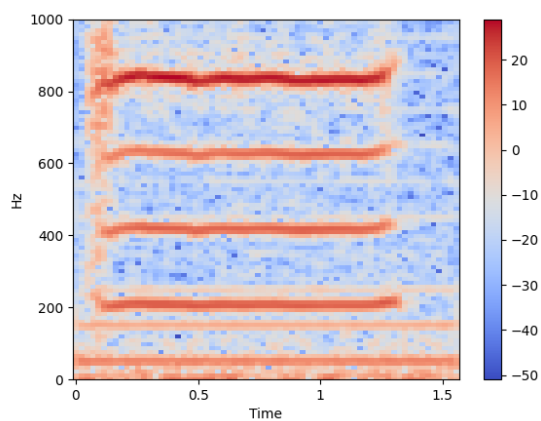
Dla głosu kobiecego spektrum jest dość rozmyte, ale człowiek jest w stanie odczytać wartość pierwszej częstotliwości harmonicznej. Dla głosu męskiego, wykres jest zbyt zniekształcony, aby móc odczytać z niego cokolwiek. Całe spektrum poniżej 350 Hz jest całkowicie rozmyte i można tylko szacować możliwą częstotliwość przez miejsca, gdzie dźwięk jest najgłośniejszy (ciemnoczerwony kolor). Rozmycie wynika głównie z niskiej jakości nagrania.

Audacity

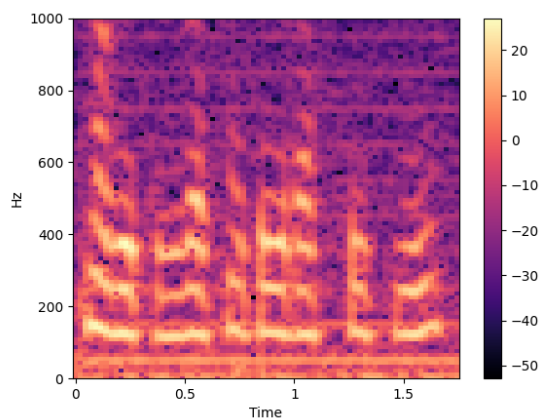
Następnie sprawdzę jak wyglądają spektrogramy, wygenerowane z plików dźwiękowych nagranych bezpośrednio przez aplikację Audacity.

Wykres 19: Spektrogram nagrania female-audacity-normal-100.wav

Wykres 20: Spektrogram nagrania female-audacity-normal-101.wav

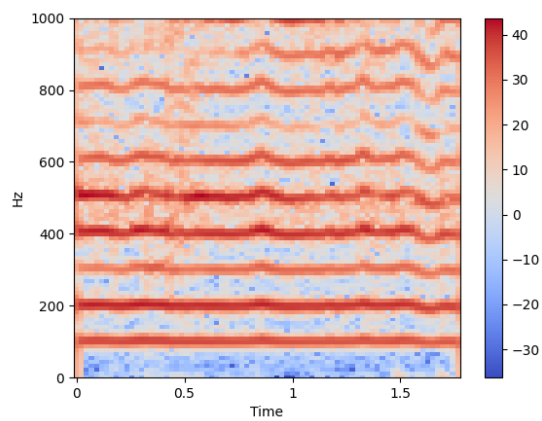

Wykres 21: Spektrogram nagrania male-audacity-normal-100.wav

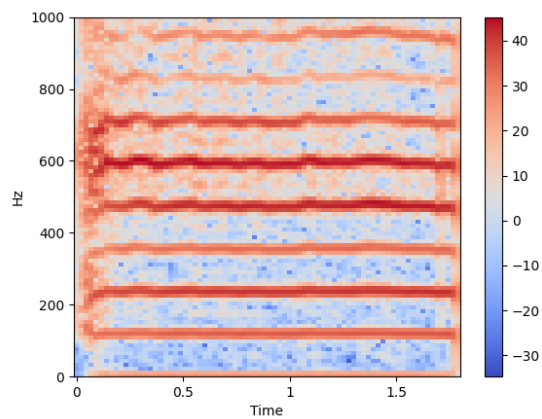
Tutaj niezwykle przejrzystość widać całe spektrum głosu. Odczytanie pierwszych harmonicznym jest bardzo proste. W wykresie **male-audacity-normal-100.wav** pojawia się artefakt w postaci pomarańczowej linii. Nie jest to pierwsza harmoniczna, lecz prawdopodobnie jakieś odgłosy tła. Dla mniej doświadczonych oka, może być on przyczyną źle odczytanej wartości. Warto zwrócić uwagę na to, że Audacity w żaden sposób nie filtruje danych, jeżeli wyraźnie tego nie włączymy (nagrania były bez filtrów). [1]

Discord

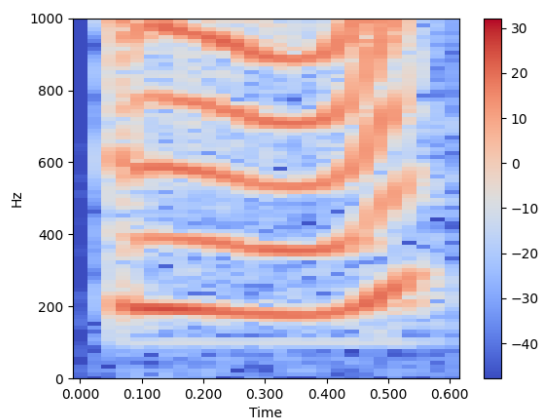
Teraz przeanalizuję nagrania pobrane podczas rozmów w aplikacji Discord.

Wykres 22: Spektrogram nagrania male-discord-normal-0.wav

Wykres 23: Spektrogram nagrania male-discord-normal-1.wav

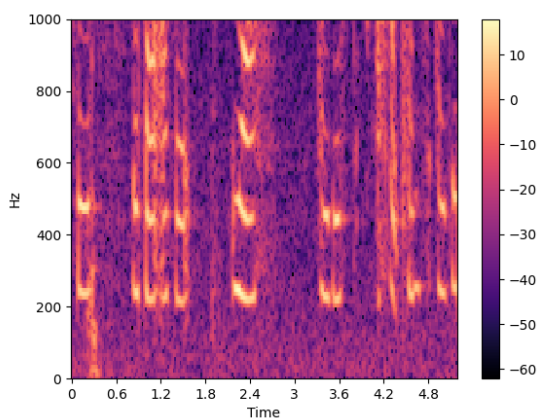

Wykres 24: Spektrogram nagrania female-discord-normal-100.wav

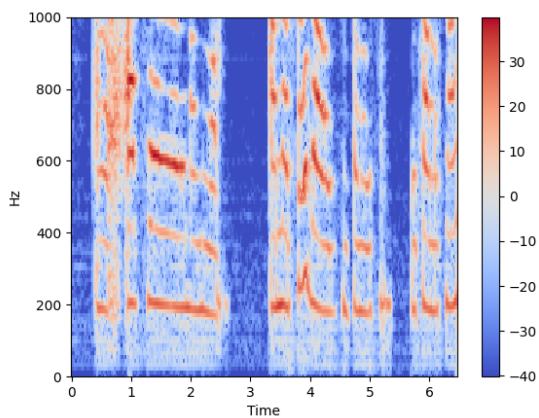
Podobnie jak nagrania w Audacity, wykresy są niezwykle czytelne. Problemem jest artefakt na wykresie **male-discord-normal-1.wav**. Pozioma linia biegnąca w okolicach 0 Hz może stanowić problem dla algorytmu odczytującego pierwszą harmoniczną. Człowiek jest w stanie wyłapać ten problem i nie uznawać tej linii jako informacji. Wykres **female-discord-normal-100.wav** jest nieco gorszej jakości, wynika to z krótkiej długości nagrania. Nie stanowi to żadnego problemu w odczytaniu częstotliwości. [2]

Twitch

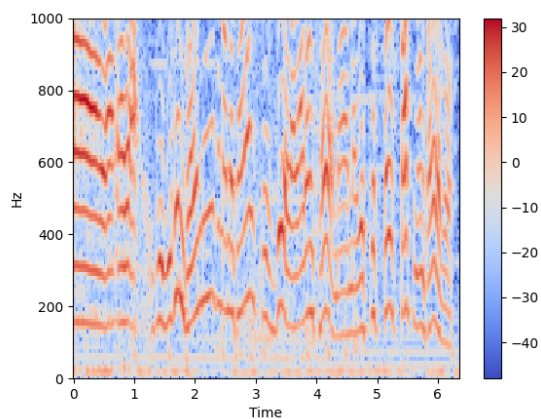
Następnie nagrania zostały zdobyte z platformy Twitch. Mogą być one ciekawe, gdyż takie strony, gdzie ludzie występują na żywo mają złożone algorytmy kompresujące.

Wykres 25: Spektrogram nagrania female-twitch-normal-0.wav

Wykres 26: Spektrogram nagrania female-twitch-normal-1.wav

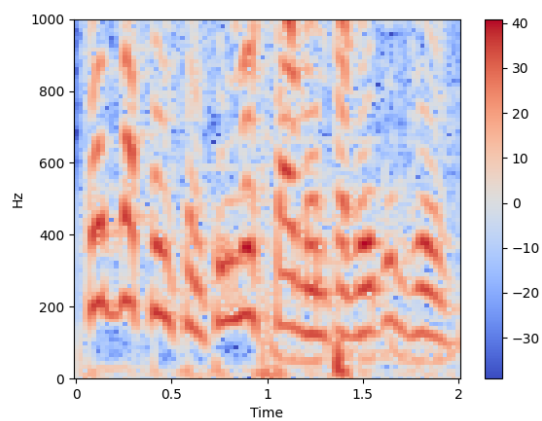

Wykres 27: Spektrogram nagrania male-twitch-normal-0.wav

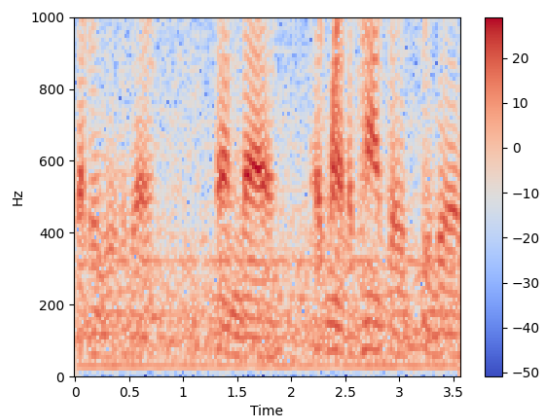
Próbki pobrane z platformy Twitch, są dość dobrej jakości. Wyraźnie widać, że platforma używa filtrów, gdyż kolejne częstotliwości harmoniczne są wyraźnie podkreślone. Obszary pomiędzy nimi są wytłumione. Możemy również zauważyć, że są nałożone algorytmy całkowicie wyciszające w momentach kiedy nikt nic nie mówi. Dzięki temu usunięte są wszelkiego rodzaju szmery.

YouTube

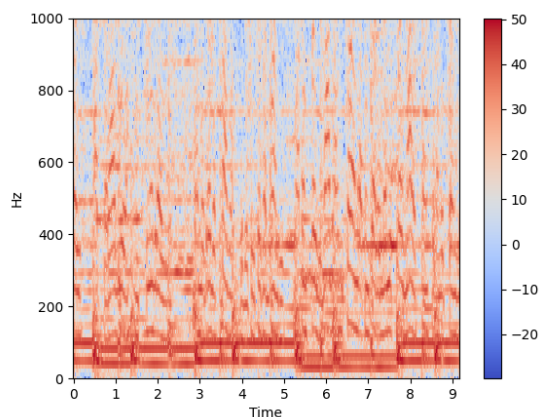
Jako ostatnie przeanalizuję jakość nagrań z największej platformy udostępniającej nagrania wideo YouTube. Nagrania zostały pobrane w najwyższej możliwej jakości.

Wykres 28: Spektrogram nagrania male-youtube-normal-0.wav

Wykres 29: Spektrogram nagrania male-youtube-normal-4.wav

Wykres 30: Spektrogram nagrania male-youtube-normal-5.wav

Nagrania w większości są fatalnej jakości. Mamy tutaj do czynienia z silną kompresją. Znacząco wpływa ona na jakość dźwięku. Nagranie niemal idealnie czyste wykres **male-youtube-normal-0.wav** jest zniekształcone i ma trudny do wykrycia przez algorytm artefakt. Jest on w postaci pionowej linii co jest nie spotykane na innych spektrogramach (jeden ze spektrogramów z Twitcha miał podobną linię, lecz dużo bladszą). Trzeba dodatkowo uwzględnić ten problem przy przyszłym odczytywaniu pierwszej harmonicznej. Z pozostałych nagrań nie można jednoznacznie określić częstotliwości głosu autora nagrania. Wykresy **male-youtube-normal-4.wav** i **male-youtube-normal-5.wav** są rozmazane i widocznie przefiltrowane, aby zajmowały jak najmniej miejsca. Domyślam się, że taka platforma mająca prawdopodobnie miliony godzin nagrań, aby zapisać dane w sensownej ilości miejsca musi znacząco osłabiać jakość nagrań.

Podsumowanie percepcyjnej oceny jakości nagrań

1. Audacity - brak filtrów, przejrzyste spektrogramy, dowolność w wyborze próbkowania (tutaj 44100 Hz), łatwo wykrywalne artefakty.
2. Discord - filtracja utrudniająca odczyt, przejrzyste spektrogramy, łatwo wykrywalne artefakty.
3. Dyktafon iPhone - filtracja utrudniająca odczyt, dość przejrzyste spektrogramy, artefakty.
4. Twitch - filtracja utrudniająca odczyt, lekka kompresja, średnio przejrzyste spektrogramy, artefakty.
5. YouTube - zaawansowana filtracja, znaczna kompresja zdecydowanie obniżając jakość, średnio przejrzyste i całkowicie nieprzejrzyste spektrogramy, trudne do algorytmicznego wykrycia artefakty.

Obliczeniowe porównanie jakości sygnałów

Algorytmiczne sprawdzanie jakości nagrań jest na tym poziomie zaawansowania projektu, daje niezadowalające rezultaty i wiąże się z dużym błędem jakościowym. Pokaże je sekcja "Algorytm do oceny jakości sygnałów". Aby sprawdzić, czy z danego nagrania można odczytać pierwszą harmoniczną, należałoby wcześniej przeanalizować próbki głosowe. Na tym etapie, takie algorytmy nie zostały stworzone, więc póki co nie można przeprowadzić takiego badania. Opracuję schemat obliczeniowego sprawdzania jakości sygnałów, który użyję do oceny próbek głosowych w kolejnych etapach projektu.

Schemat obliczeniowego sprawdzania jakości sygnałów

1. Przygotowanie nagrań, które zostaną poddane analizie.
2. Ręczne przypisanie każdemu nagraniu pierwszej harmoniczej autora głosu, na podstawie wykresu spektrometru.
3. Użycie opracowanego algorytmu w celu określenia częstotliwości głosu.
4. Porównanie danych wygenerowanych przez algorytm z ręcznie określonymi częstotliwościami.
5. Sporządzenie zestawienia po porównaniu danych i na jego podstawie ocenienia, które nagrania zostały najlepiej i najgorzej przeanalizowane. Na tej podstawie ocenienia jakości zebranych próbek.

Algorytm do oceny jakości sygnałów

Spektrogram podzielę na poziome linie. Następnie będę je po kolei sumował. Powinna mi w ten sposób powstać wykres na kształt sinusoidy. Kolejne amplitudy będą miejscami kolejnych częstotliwości harmoniczych. Następnie obliczę nachylenie najwyższej "górki" i na jej podstawie ocenię jakość nagrania. Czym większe nachylenie góry, tym większa pewność, że algorytmowi uda się ustalić częstotliwość głosu. Problem tego algorytmu występuje w dwóch miejscach. Po pierwsze nie badam artefaktów, które ciężko znaleźć. Pozioma linia w okolicach 30 Hz może być zarówno nagraniem osoby o bardzo niskim głosie jak i szumem mikrofonu. Drugim problemem jest miejsce badania. Pierwsza harmoniczna jest pierwszą "górką" na sinusoidalnym wykresie, ja natomiast badam największą. Ilość nagrań z Twitch oraz YouTube są małe, gdyż w przyszłości analizie planujemy poddawać nagrania pobrane z przygotowanej strony internetowej. Zatem nagrania z tych platform służą raczej poprawieniu jakości algorytmu i sprawdzeniu go w cięższych warunkach, niż rzeczywistej próbie analizy nagrań z tych stron.

Algorytm do oceny jakości nagrań napisany w języku Python3, przy użyciu biblioteki *librosa*.

```

import sys
import math
import librosa

def check_quality(audio_path: str, ysup: int = 1000) -> int:
    # audio time series, sample_rate
    y, sr = librosa.load(audio_path)

    # short-time Fourier transform
    S = librosa.stft(y)

    data = librosa.amplitude_to_db(abs(S))

    # create parameters
    MAXFREQ = sr / 4
    FREQ_SCALAR = MAXFREQ / data.shape[0]

    freqs = []
    dbs = []

    xmax = ysup
    ymax = -math.inf
    freq_ymax = None

    # extract sum of frequencies and decibels
    for i in range(int(data.shape[0] * (xmax / MAXFREQ))):
        sumf = sum(data[i])
        freqs.append(i * FREQ_SCALAR)
        dbs.append(sumf)
        ymax = max(ymax, sumf)

    # find maximal top
    if ymax == sumf:
        freq_ymax = i * FREQ_SCALAR

    # calculate quality
    index_ymax = freqs.index(freq_ymax)
    abserr = dbs[index_ymax] - dbs[index_ymax-6]
    relerr = abs(abserr / dbs[index_ymax])
    quality = int(relerr*10)

    return quality

if __name__ == "__main__":
    check_quality(*sys.argv[1:])

```

Wyniki badań przedstawię na poniższym zestawieniu (wyższa wartość oznacza lepszą jakość). Dane powyżej wartości 100, nie zostały wzięte pod uwagę podczas obliczania średniej wartości. Pełne dane znajdują się w pliku *data_quality.txt*

iPhone	Audacity	Discord	Twitch	YouTube
28	17	205	204	3
20	38	8	7	6
12	36	7	44	7
19	31	29	-	-
12	11	10	-	-
13	20	22	-	-
13	15	148	-	-
15	10	8	-	-
24	31	13	-	-
21	32	32	-	-
30	32	8	-	-
13	36	6	-	-
18.33	26.23	13.33	25.5	5.33

Według stworzonego algorytmu najlepszym jakościowo okazały się nagrania z programu Audacity (ręczna analiza pokazała to samo). Najgorsze próbki zostały pobrane z platformy YouTube, co również potwierdziła percepcyjna ocena jakości. Można zatem z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że najlepsze dane uzyskiwane są z programu Audacity, a najgorsze ze strony YouTube. Dane te potwierdzają zarówno ręczne jak i algorytmiczne sposoby oceny jakości sygnałów.

Bibliografia

- [1] Audacity. *Publiczne repozytorium firmy Audacity na platformie GitHub*. URL: <https://github.com/audacity>.
- [2] Discord. *Publiczne repozytorium firmy Discord na platformie GitHub*. URL: <https://github.com/discord>.
- [3] Jan Erhard. *Technika cyfrowa - przetwarzanie analogowo-cyfrowe. Próbkowanie*. URL: <https://livesound.pl/tutoriale/3979>.